

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Міжнародної науково-практичної конференції «Другі києвознавчі читання: історія та етнокультура»

29 березня 2017 року на історичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Другі києвознавчі читання: історія та етнокультура», присвячена 100-річчю Української революції 1917–1921 рр.

В рамках конференції відбулося пленарне засідання, працювало 5 секцій:

Секція 1. *«Події Української революції 1917–1921 рр. у Києві. Видатні особи в історії революції».*

Секція 2. *«Дослідники історії Києва. Діяльність наукових установ та товариств, навчальних закладів у галузі києвознавства».*

Секція 3. *«Маловідомі сторінки історії Києва. Дослідження адміністративно-територіального устрою, топонімії та соціально-економічного розвитку».*

Секція 4. *«Наука, освіта, культура та мистецтво Києва».*

Секція 5. *«Антропология міста».*

На основі висловлених учасниками конференції пропозицій були сформульовані *рекомендації* щодо подальшого розвитку києвознавства, охорони історико-культурної спадщини столиці, увічнення пам'яті видатних учених та громадських діячів:

1. Підтримати ініціативу Президії правління Національної спілки краєзнавців України щодо розробки та затвердження регіональних (обласних) програм розвитку краєзнавства до 2025 р., в тому числі у місті Києві. З цією метою:

- Київській міській організації Національної спілки краєзнавців України організувати «круглий стіл» на тему: «Програма розвитку києвознавства до 2025 року: концепція, зміст, реалізація»;
- розглянути та затвердити «Програму розвитку києвознавства до 2025 року» на пленумі Київської міської організації НСКУ;

- звернутися з офіційним листом-поданням до Київського міського голови з пропозицією прийняти «Програму розвитку киевознавства до 2025 року» як цільову міську програму.
2. З метою подальшого розвитку киевознавства привернути увагу науковців, краєзнавців до дослідження та втілення в життя практичних аспектів актуальної тематики:
- продовжити дослідження подій Української революції 1917–1921 рр., діяльності її видатних осіб у зв'язку зі 100-річчям початку революції та зважаючи на актуальність її уроків для сьогодення;
 - організувати в Музеї історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка тимчасову виставку, присвячену 100-річчю Української революції 1917–1921 рр.;
 - продовжити дослідження біографій киян – учасників обмеженого контингенту радянських військ в Афганістані;
 - активізувати дослідження подій Євромайдану, участі киян та іноземних громадян у волонтерському та добровольчому рухах в зоні АТО, пошукових загонах;
 - вивчати та здійснювати заходи зі збереження культурної та мистецької спадщини, наукового доробку видатних киян;
 - досліджувати історичні ландшафти, сприяти ініціативам громадськості та брати участь у науковому обґрунтуванні й реалізації суспільно-значимих проектів, що стосуються збереження та облаштування об'єктів природи, зокрема, проекту відродження річки Почайна з благоустроєм території «Парк Почайна».
3. З метою розвитку наукового киевознавства в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, відповідно до «Концепції розвитку української мови, культури та виховання історичної пам'яті у жителів міста Києва на 2015–2020 роки» (прийнятої III сесією VII скликання Київської міської ради від 28 травня 2015 року № 517/1435), що перед-

бачає «практикувати проведення науково-практичних конференцій «Києвознавчі читання» за різними напрямками києвознавства», рекомендувати:

- розширити тематику «Києвознавчих читань» в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, зокрема, проводити такі читання не лише на історичну та етнологічну тематику, а й природознавчу, екологічну тощо, визначивши базовими для цих читань природничі факультети університету;
- у зв'язку з тим, що «Читання» стають традиційними, надати оргкомітету конференції «Києвознавчі читання: історія та етнокультура» статус постійно діючого (з певною ротацією його членів) та заслуховувати на конференціях інформацію (звіт) про виконання рекомендацій, що буде сприяти реалізації пропозицій, які артикуються учасниками цих наукових форумів;
- редакційним колегіям фахових видань, що виходять на історичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка, започаткувати рубрики з історії Києва;
- кафедрам гуманітарних факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка, інших ВНЗ Києва, запропонувати для студентів-істориків, етнологів, туризмознавців дослідження тематики, пов'язаної з історією Києва в зарубіжній україністиці.

4. Здійснити комплекс заходів щодо увічнення пам'яті видатних учених та громадських діячів:

М. Ф. Біляшівського (1867–1926) – археолога, етнографа, мистецтвознавця, громадського діяча

- провести на історичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка науково-практичну конференцію з пам'яткознавчої та пам'яткоохоронної тематики, присвячену 150-річчю від дня народження академіка М. Ф. Біляшівського (жовтень–листопад 2017 р.);

- організувати в Музеї історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка тимчасову виставку, присвячену ювілею вченого.

К. І. Чурюмова (1937–2016) – видатного астронома, професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка

- найменувати в Києві вулицю на честь вченого та заснувати музей;
- заснувати премію або стипендію імені Кліма Чурюмова для молодих учених університету.

М. В. Левитського (1859–1936) – громадського діяча, організатора артільного і кооперативного руху, публіциста

- долучитися до підготовчої роботи щодо вшанування пам'яті М. В. Левитського (у 2019 р. 160 років від дня народження), яку проводить Національна спілка краєзнавців України за участю Інституту історії України НАН України, Інституту національної пам'яті України та ін.

5. З метою підтримки національних та культурних традицій, сучасних тенденцій культурного та мистецького розвитку, рекомендувати:

- сприяти запровадженню культурологічного проекту «Київ у 1920–1930-х рр. Мистецький альбом». Залучити до проекту напрацювання учасників «Києвознавчих читань», зокрема, С. І. Берегового – кандидата історичних наук, доцента кафедри українознавства Національного університету харчових технологій;
- українській культурній та мистецькій спільноті створити свій культурний наратив для «передачі» (трансляції) культурних досягнень у глобальному просторі, активніше брати участь в культурних проектах, що сприяють формуванню оновленого іміджу України.

Відомості про авторів

Автушенко Ірина Борисівна – доцент кафедри теорії та історії держави і права Національного транспортного університету, канд. іст. наук.

Астапенка Анатоль Уладзіміравіч – доцент кафедри менеджменту технологій Інституту бізнесу і менеджменту технологій Білоруського державного університету, канд. фіз.-мат. наук (Мінськ, Республіка Білорусь).

Береговий Сергій Ігорович – доцент кафедри українознавства Національного університету харчових технологій, канд. іст. наук.

Bertrand Coste – керівник американсько-французького благодійного фонду Search Foundation.

Вакулишин Сергій Миколайович – киевознавець, методист Святошинського центру позашкільної роботи, член НСКУ.

Войтюк Оксана Володимирівна – студентка історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Волошінська Ніна Олександрівна – завідувач сектору історичного краєзнавства науково-методичного відділу Національної історичної бібліотеки України.

Гінзбург Володимир Янович – дослідник філокартії, колекціонер (Нью-Йорк, США).

Гончаренко Ганна (Annabella Morina) – керівник ГО «Громадський рух «Почайна» (м. Київ).

Гончаров Олександр Петрович – доцент кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, голова Київської міської організації НСКУ, канд. іст. наук.

Горбань Тетяна Юріївна – професор кафедри історії зарубіжної україністики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д-р політ. наук.

Горохов Сергій Вікторович – доцент Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, канд. іст. наук.

Грицюк Ольга Віталіївна – аспірантка історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Громакова Наталя Юріївна – доцент кафедри філософії та політології Університету державної фіскальної служби України, канд. іст. наук.

Громова Наталія Олександрівна – доцент кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук, член НСКУ.

Губицький Любомир Володимирович – доцент кафедри філософських та соціальних наук Київського національного торговельно-економічного університету, канд. іст. наук, член НСКУ.

Гуць Мар'яна Олександрівна – аспірантка кафедри археології та музеєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, старший науковий співробітник Музею історії Десятинної церкви.

Дмитрук Володимир Іванович – старший науковий співробітник відділу історичної регіоналістики Інституту історії України НАН України, відповідальний секретар НСКУ, канд. іст. наук.

Дмитрук Світлана Анатоліївна – доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій, канд. іст. наук, член НСКУ.

Добріян Дар'я Михайлівна – аспірантка кафедри новітньої історії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Довбня Ольга Анатоліївна – докторант Інституту історії України Національної академії наук України, доцент, канд. іст. наук.

Довжук Ігор Володимирович – професор кафедри документознавства ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», д-р іст. наук, член НСКУ.

Дробкова Наталія Василівна – провідний історик навчальної лабораторії «Центр усної історії» Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Житков Олександр Анатолійович – доцент кафедри історії України Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, канд. іст. наук.

Зайцева Зінаїда Іванівна – професор кафедри політичної історії Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, д-р іст. наук.

Зуб (Руденко) Наталія Миколаївна – науковий співробітник відділу Євразійського степу Інституту сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України, канд. іст. наук.

Іваницька Лілія Василівна – доцент кафедри історії мистецтв Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук, член НСКУ.

Ісаєнко Юлія Анатоліївна – вчитель історії, заступник директора спеціалізованої школи № 14 ім. С. Ф. Грушевського (м. Київ).

Казьмирчук Марія Григорівна – доцент кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д-р іст. наук, член НСКУ.

Капелюшний Валерій Петрович – завідувач кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, член-кореспондент НАПН України, д-р. іст. наук, професор.

Киркевич Віктор Геннадієвич – краєзнавець (м. Київ), член НСКУ.

Кізлова Антоніна Анатоліївна – докторант кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», канд. іст. наук.

Коломієць Олександра Олександрівна – студентка історичного факультету Київського Національного університету імені Тараса Шевченка.

Комарницький Олександр Борисович – докторант кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доцент, канд. іст. наук, голова Кам'янець-Подільської міської організації НСКУ.

Комарова Катерина Олександрівна – студентка магістратури історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Конта Ростислав Михайлович – доцент кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д-р. іст. наук, член НСКУ.

Кохан Олена Олегівна – старший науковий співробітник Музею історії Києва.

Коцур Анатолій Петрович – професор кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д-р іст. наук, професор, член НСКУ.

Кретович Анастасія Олегівна – студентка історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Круглов Борис Володимирович – студент магістратури історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Круглова Людмила Борисівна – директор Музею історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доцент кафедри давньої та нової історії України, канд. іст. наук.

Кудінов Дмитро Валерійович – професор кафедри професійної освіти та менеджменту КЗ «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», д-р. іст. наук.

Кузіна Наталія Вікторівна – доцент кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук, член НСКУ.

Кукаріна Євгенія Анатоліївна – студентка магістратури історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Купчик Олег Романович – доцент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук.

Купчик Яна Іванівна – старший лаборант кафедри історії філософії Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук.

Курінна Тетяна Миколаївна – викладач Центру підвищення кваліфікації сфери управління Міністерства соціальної політики України, канд. іст. наук, член НСКУ.

Кучеренко Наталія Миколаївна – провідний фахівець кафедри дизайну Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».

Лазаренко Володимир Григорович – краєзнавець (м. Київ), член НСКУ.

Латиш Юрій Володимирович – доцент кафедри історії зарубіжної україністики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук.

Латишева Дар'я Олександрівна – аспірантка історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Левитський Ігор Євгенович – краєзнавець (м. Київ), член НСКУ.

Ляпіна Олена Валеріївна – доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук.

Маньковська Руслана Вікторівна – старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України, заступник голови НСКУ, канд. іст. наук.

Машкевич Стефан Володимирович – провідний науковий співробітник Інституту теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова НАН України, д-р фіз.-мат. наук.

Мельник Ганна Мирославівна – доцент Київського університету імені Бориса Грінченка, канд. іст. наук, член НСКУ.

Мерінг Василь Олександрович – аспірант історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Міхеєв Андрій Віталійович – аспірант Київського університету імені Бориса Грінченка.

Мусіна Зейтуна Хамзяївна – завідувач відділу Національної історичної бібліотеки України.

Ніколаєва Тетяна Михайлівна – доцент кафедри політичної історії ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», канд. іст. наук, член НСКУ.

Папакін Артем Георгійович – асистент кафедри історії Центральної та Східної Європи Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук.

Петасюк Олена Іванівна – доцент кафедри новітньої історії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук.

Пивовар Сергій Федорович – професор кафедри новітньої історії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук.

Пивоваренко Олена Андріївна – доцент кафедри українознавства Національного університету харчових технологій, канд. іст. наук.

Пирогова Наталія Віталіївна – член Ліги екскурсоводів м. Києва, член Всеукраїнської асоціації гідів.

Піскорська Галина Андріївна – старший науковий співробітник Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук, доцент.

Покалюк Вадим Вікторович – магістр історії, викладач першої категорії соціально-гуманітарних дисциплін Коледжу Подільського державного аграрно-технічного університету, аспірант кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Птіцина Інна Ігорівна – учениця київської гімназії «Діалог», дійсний член Малої академії наук України.

Реєнт Олександр Петрович – заступник директора з наукової роботи Інституту історії України НАН України, д-р іст. наук, професор, чл.-кор. НАН України, голова НСКУ.

Рейцен Євген Олександрович – професор кафедри міського будівництва Київського національного університету будівництва і архітектури, канд. техн. наук.

Самчук Тарас Володимирович – аспірант історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Сацький Павло Вікторович – доцент кафедри політичної історії ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», канд. іст. наук, член НСКУ.

Сморжевська Оксана Олександрівна – доцент кафедри новітньої історії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук.

Сорока Юрій Михайлович – професор кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д-р іст. наук, член НСКУ.

Сорокін Андрій Анатолійович – студент історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Стельмах Ольга Андріївна – студентка магістратури історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Стичинський Іван Валентинович – аспірант історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Таранюк-Русанівський Кирило Геннадійович – бібліограф Національної історичної бібліотеки України.

Терещук Оксана Михайлівна – провідний екскурсовод Національного музею історії України.

Філіпова Ганна Володимирівна – аспірант Центру пам'ятокознавства НАН України і УТОПІК.

Хоменко Віталій Олексійович – аспірант Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України.

Черевичний Геннадій Семенович – доцент кафедри новітньої історії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. іст. наук, член НСКУ.

Черкаська Дар'я Володимирівна – провідний архівіст Наукового архіву Інституту археології НАН України, головний фахівець відділу вивчення пам'яток ДІАЗ «Стародавній Київ» Київського науково-методичного центру по охороні, реставрації та використанню пам'яток історії, культури та заповідних територій, член НСКУ.

Чеховська Інна Володимирівна – головний бібліограф науково-методичного відділу Національної історичної бібліотеки України.

Чорний Георгій Петрович – заступник начальника відділу ДП «Державне Київське конструкторське бюро «Луч», канд. техн. наук, член НСКУ.

Шаповал Лариса Іванівна – доцент кафедри історії України Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Шевченко Володимир Миколайович – старший науковий співробітник лабораторії сурдопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, канд. пед. наук.

Юрченко Віталіна Олександрівна – доцент кафедри історії та документознавства Навчально-наукового Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, канд. іст. наук, член НСКУ.

Яковенко Наталя Леонідівна – професор кафедри міжнародних організацій і дипломатичної служби Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д-р іст. наук.

Якубець Альона Віталіївна – старший науковий співробітник відділу історії України ХХ століття Національного музею історії України.

Зміст

Оргкомітет	3
------------------	---

Пленарне засідання

<i>Олександр Реєнт (м. Київ)</i> Національно-державницький вимір українського народу у 1917–1920-х рр.	8
<i>Руслана Маньковська (м. Київ)</i> Музейний простір Києва: сучасні тенденції розвитку	16
<i>Ганна Гончаренко (Annabella Morina) (м. Київ)</i> Почайна – повернення літописної річки	31
<i>Сергій Горохов (м. Київ)</i> Добровольчий рух в зоні АТО 2014–2015 рр.: на прикладі батальйону «Київська Русь»	40
<i>Ніна Волошінська, Інна Чеховська (м. Київ)</i> Документи з історії Києва у краєзнавчому ресурсі «Історія міст і сіл України» на сайті Національної історичної бібліотеки України	45
<i>Олександр Гончаров (м. Київ)</i> Інформація щодо виконання рекомендацій Міжнародної науково-практичної конференції «Києвознавчі читання: історичні та етнокультурні аспекти» (2014 р.)	50

Події Української революції 1917–1921 рр. у Києві.

Видатні особи в історії революції

<i>Яна Купчик (м. Київ)</i> Діяльність Київської міської думи в умовах Лютневої революції 1917 р.	56
<i>Олександр Житков (м. Кропивницький)</i> Історико-правовий аналіз аграрного законодавства Центральної Ради	61

<i>Павло Сацький (м. Київ)</i> На світанку української військової авіації. Ідея відкриття Української Військової Авіаційної школи в Києві у 1917 р. ...	67
<i>Олена Петасюк (м. Київ)</i> Київська Академія мистецтв у державному відродженні 1917 р.	73
<i>Дар'я Добріян (м. Київ)</i> Громадська діяльність Олександра Мурашка в роки Української революції (1917–1919 рр.)	78
<i>Наталія Кузіна (м. Київ)</i> Феномен літературної спадщини періоду національно- демократичної революції на сторінках журналу «Літературно-науковий вісник» (1917–1919 рр.)	82
<i>Віталій Хоменко (м. Київ)</i> Чому Михайло Грушевський приєднався до Української партії соціалістів-революціонерів у 1917 році?	86
<i>Ігор Довжук (м. Переяслав-Хмельницький)</i> Сергій Єфремов у добу визвольних змагань 1917–1921рр.: штрихи до портрету.....	90
<i>Андрій Міхеєв (м. Київ)</i> Державно-політична діяльність О. М. Андрієвського	94
<i>Ігор Левитський (м. Київ)</i> Київські сторінки трудової, громадської й творчої діяльності Миколи Васильовича Левитського.....	98
<i>Стефан Машкевич (м. Київ)</i> Німецька окупація Києва в 1918 році (за даними німецьких джерел)	107
<i>Василь Мерінг (м. Київ)</i> Сергій Мерінг: міністр торгівлі та промисловості урядів гетьманату Павла Скоропадського (24.10–14.12.1918 р.).....	112
<i>Артем Папакін (м. Київ)</i> Польський військовий загін Казимира Лукоського у Києві, грудень 1918 р.....	117

Валерій Капелюшний (м. Київ)

Висвітлення теми «Українська революція 1917–1921 років»
в сучасних підручниках та навчальній літературі з історії
України..... 123

**Дослідники історії Києва. Діяльність наукових установ
та товариств, навчальних закладів у галузі киевознавства**

Зейтуна Мусіна, Кирило Таранюк-Русанівський (м. Київ)
Київ Тараса Шевченка у бібліографічному покажчику
«Історична Шевченкіана» 132

Тарас Самчук (м. Київ)
Київські адреси Михайла Максимовича 137

Ростислав Конта (м. Київ)
Перенесення «Літературно-наукового вісника» до Києва
та зміни в його редакційній політиці: етнологічний аспект 142

Зінаїда Зайцева (м. Київ)
Місце і роль «Українського наукового товариства у Києві»
у фундації Української академії наук 151

Олена Ляпіна (м. Київ)
Музей війни і революції в Київському університеті..... 157

Анатолій Коцур (м. Київ)
Маловідомі сторінки історії Київського університету
(1937–1945 рр.) у спогадах професора І. А. Гриценка 163

Ольга Довбня (м. Київ)
Політичні репресії у Києві та на Київщині (1918–1950-ті рр.):
сучасна українська історіографія 169

Дар'я Черкаська (м. Київ)
«Запис життя» Лазаря Мойсейовича Славіна: біограма
у науковій біографістиці 176

Віктор Киркевич (м. Київ)
Из истории Киевского бюро путешествий и экскурсий..... 181

Тетяна Ніколаєва (м. Київ)
Деякі аспекти вивчення історії Києва студентами
спеціальності «туризм» 186

Олександр Гончаров (м. Київ)
Топонімічна проблематика в діяльності Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України..... 191

Маловідомі сторінки історії Києва.

**Дослідження адміністративно-територіального устрою,
топонімії та соціально-економічного розвитку**

Георгій Чорний (м. Київ)
Чи був Київ столицею Гунської держави? 198

Олександра Коломієць (м. Київ)
Про місцезнаходження Ірининського храму XI ст.
в архітектурному ансамблі «міста Ярослава» 203

Анатоль Астапенка (м. Мінськ)
Беларускія карані гетьмана Піліпа Орліка
і яго Канстытуцыя 212

Ганна Філіпова (м. Київ)
«Київська група» полонених шведів армії Карла XII і принц
Максиміліан Вюртемберзький 217

Олена Кохан (м. Київ)
Торгівля киян наприкінці XVIII – середині XIX ст. 222

Любомир Губицький, Ганна Мельник (м. Київ)
Торгівля хлібом в Київській губернії та Києві наприкінці
XVIII – на початку XIX ст. 228

Олена Пивоваренко (м. Київ)
Цукрові реалії м. Києва XVIII–XIX ст. 232

Борис Круглов (м. Київ)
Київський університет та Кирило-Мефодіївське братство:
джерелознавчий аспект 237

Дмитро Кудінов (м. Суми)
Висвітлення Всеросійської виставки 1913 р. в Києві
на сторінках газети «Южный край» 241

Іван Стичинський (м. Київ)
Київ як військово-стратегічний центр південного заходу
Російської імперії на початку XX ст. 248

<i>Сергій Пивовар (м. Київ)</i> Діяльність Київської губернської надзвичайної комісії (1919–1922 рр.)	254
<i>Юрій Латиш (м. Київ)</i> Фідель Кастро у Києві	260
<i>Сергій Вакулишин (м. Київ)</i> Фотодокументи Святошинського сухотного санаторію КВО	265
<i>Володимир Лазаренко (м. Київ)</i> Скорботні свідки Афганської війни (1979–1989 рр.)	273
<i>Володимир Дмитрук (м. Київ)</i> Історичні місцевості як об'єкт краєзнавчого дослідження....	280
<i>Геннадій Черевичний (м. Київ)</i> Вплив процесу декомунізації в Україні на формування пострадянської ідентичності (на прикладі топоніміки Києва)	283
<i>Євген Рейцен, Наталія Кучеренко (м. Київ)</i> Транспорт і туризм Києва	286
<i>Ольга Стельмах (м. Київ)</i> Екологічні проблеми міста Києва у ХХІ ст.	292
<i>Наталія Яковенко (м. Київ)</i> Роль Києва у формуванні та розвитку української дипломатії	296
<i>Тетяна Курінна (м. Київ)</i> До питання про розвиток термінології краєзнавства	300

Наука, освіта, культура та мистецтво Києва

<i>Людмила Круглова (м. Київ)</i> Писемні джерела з історії стародавніх святинь міста Києва – Михайлівського Золотоверхого монастиря та Києво- Печерської лаври XV–XVII ст.	306
<i>Оксана Терещук (м. Київ)</i> Архітектурно-ландшафтна панорама старого Києва очима художника Сергія Світославського	

(за картиною «Київ у XIX ст.», 1880-і рр., зібрання НМІУ)	311
<i>Тетяна Горбань (м. Київ)</i> Мовно-культурне питання в середовищі київської інтелігенції після першої російської революції.....	316
<i>Юлія Ісаєнко (м. Київ)</i> 3 історії училища ім. С. Ф. Грушевського	321
<i>Олександр Комарницький (м. Кам'янець-Подільський)</i> Забезпечення гуртожитками студентів Київського педвишу (20–30-ті рр. XX ст.).....	327
<i>Вадим Покалюк (м. Кам'янець-Подільський)</i> Формування студентських контингентів сільськогосподарських вишів Києва у 1920-ті роки	332
<i>Лілія Іваницька (м. Київ)</i> Їжакевич Іван Сидорович – патріарх українського мистецтва.....	339
<i>Сергій Береговий (м. Київ)</i> Київ і кияни на світлинах 1920–1930-х років (культурологічна розвідка).....	344
<i>Марія Казьмирчук (м. Київ)</i> Київська фотографія на рубежі XIX–XX ст.: конкурент живопису чи прогресивне явище?	348
<i>Володимир Гінзбург (м. Нью-Йорк, США)</i> Открытие украинской диаспоры.....	354
<i>Володимир Шевченко (м. Київ)</i> Історія розвитку спеціальних закладів для дітей з порушеннями слуху в м. Києві	358
<i>Олег Купчик (м. Київ)</i> ПТУ-26 м. Києва (1962-1991 рр.): нарис історії.....	363
<i>Ірина Автушенко (м. Київ)</i> Підготовка офіцерських кадрів у Військовому інституті Київського національного університету імені Тараса Шевченка	368

<i>Bertrand Coste, Галина Піскорська (м. Київ)</i>	
Культурні проекти для формування оновленого іміджу України.....	373
<i>Інна Птіцина (м. Київ)</i>	
Клим Чурюмов – український астроном з Києва зі світовим ім'ям.....	379
<i>Наталія Пирогова (м. Київ)</i>	
Пам'ятний знак «Сонце Правди Шеченкового Слова»	384

Антропологія міста

<i>Ольга Грицюк (м. Київ)</i>	
Усна історія та її застосування в краєзнавчих та етнологічних студіях.....	390
<i>Мар'яна Гунь (м. Київ)</i>	
Ужитковий посуд з давньоруського горизонту поселення Софіївська Борщагівка як показник побуту жителів київських околиць	396
<i>Антоніна Кізлова (м. Київ)</i>	
Хрест святого преподобного Марка Печерника у взаємодіях між братією та відвідувачами Києво-Печерської Успенської лаври (кінець XVIII ст. – 1925 р.)	406
<i>Наталія Громова, Оксана Войтюк (м. Київ)</i>	
Місто Київ у традиційному світогляді українських селян (на матеріалі народних колядок)	410
<i>Віталіна Юрченко (м. Київ)</i>	
Походження і традиції святкування дня Семена на київських базарах	417
<i>Лариса Шаповал (м. Полтава)</i>	
Перепис населення Києва 1874 року за матеріалами етнографічно-статистичної експедиції РГТ в «Південно-Західний край»	419
<i>Анастасія Кретович (м. Київ)</i>	
Старообрядництво Київщини як рушійна сила промислового та соціального розвитку регіону наприкінці XVIII – на початку XX ст.	425

<i>Наталія Зуб (Руденко) (м. Київ)</i> Східна торгівля на вулицях Києва на межі ХІХ – початку ХХ ст.	430
<i>Наталія Громакова (м. Ірпінь)</i> Театральна діяльність як чинник формування польського культурно-громадського простору Києва на початку ХХ ст.	436
<i>Наталія Дробкова (м. Київ)</i> Повсякденне життя киян в роки нацистської окупації в усних автобіографічних спогадах «дітей війни»	440
<i>Юрій Сорока (м. Київ)</i> Переселення українців з Болгарії у післявоєнний період	446
<i>Альона Якубець (м. Київ)</i> Житлові проблеми киян у 1950-х – середині 1960-х рр. (за матеріалами журналу «Перець»).....	450
<i>Андрій Сорокін (м. Київ)</i> Діяльність Київської міської та районних в місті Києві Рад народних депутатів ХХІ скликання у працях І. Салія	456
<i>Євгенія Кукаріна (м. Київ)</i> Традиції відзначення Великодніх свят у Києві (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)	460
<i>Світлана Дмитрук (м. Київ)</i> Правове забезпечення умов для відродження і розвитку культури етнічних спільнот у Києві	464
<i>Оксана Смержевська (м. Київ)</i> Язичницький простір Києва: сучасні інтерпретації історико- культурного спадку.....	468
<i>Катерина Комарова (м. Київ)</i> Студенти як рушійна сила та творці культури Євромайдану	471
<i>Дар'я Латишева (м. Київ)</i> Вплив побуту на сімейне життя сучасної студентської молоді (на матеріалах міста Києва)	474

Рекомендації Міжнародної науково-практичної конференції «Другі киевознавчі читання: історія та етнокультура»	480
Відомості про авторів	484

Наукове видання

**ДРУГІ
КИЄВОЗНАВЧІ ЧИТАННЯ:
ІСТОРІЯ ТА ЕТНОКУЛЬТУРА**

До 100-річчя Української революції 1917–1921 рр.

*Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції*

Упорядник *Олександр Гончаров*

Комп'ютерна верстка *Любов Зубець*

Підписано до друку 25.10.2017 р. Формат 60x84/16.

Ум. друк. арк. 29,18. Обл. вид. арк. 28,83.

Наклад 300 прим. Зам. 33. 2017.

ПФ «Фоліант».

Київ, вул. Семенівська, 13/28.

Свідоцтво

про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції

Серія ДК № 4631 від 14.10.2013 р.